

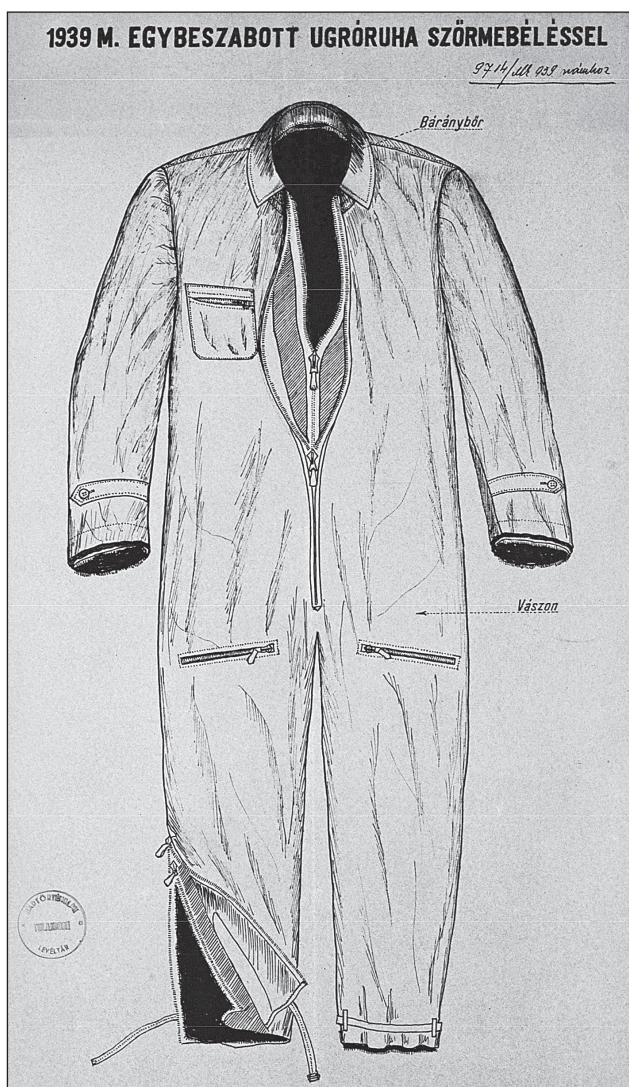
Dr. Reszegi Zsolt*

Ejtőernyős ugróruházat II. rész

Fejvédő, kezeslábás és ugrócipő rendszeresítése a magyar királyi honvéd ejtőernyős századnál

Az álló lehajtott gallér alsó és felső gallérból áll. Az alsó gallér belső oldalára betétvászon van rátűzve. A gallér egész szélessége kb. 10 cm, a visszahajtott rész kb. 6 cm és az állórész kb. 4 cm széles. Valamennyi varrás végei erősen elreteszelve vannak.

9. ábra. 1939M egybeszabott ugróruha szőrmebéléssel (HL I. B 31. d. 39. 445.440/2/r. oszt. ált. – 1940.)

Az egybeszabott ugróruha teljes egészében barna színű tartósan molymentesített nutriette juh bőr /:Scherling:/ vagy báránybőrrel van bélelve. Az ugróruha szőrmebéléésének begombolására a nyakrészen 3 drb, az ujjak alsó végein 2-2 drb. és a lábszárok alsó végein 3-3 drb. kb. 1.5 cm átmérőjű kődió gomb van alkalmazva, erősítő alátéttel.

Az ugróruha felakasztására a gallér belső oldalán egy a saját anyagából háromrétűen összetűzött akasztó készítenőd.

A szőrmebélés behelyezése céljából az ugróruhán elhelyezett gomboknak megfelelően a gallérrésznél 3, az ujjak alsó végein 2-2 és az ágazat alsó végein 2-2 kikötött gomblyuk van.

A szőrmebélés összes nyitott szélei egy kb. 2 cm széles szörtelenített bórsávval szegélyezendők.

A szőrmebélésen úgy a varrás végek, mint az összeállítás végei erősen elreteszelve vannak. Az átvételi és méretnagyság bélyegző helye úgy az ugróruhánál, mint a szőrmebélésnél az alsó lábszár belső része.

Az ugróruhánál 30/2x2, a szőrmebélésnél 40/2x2 angol számozás szerinti pamutcéma használandó."

A 240 darabos tételen kívül 1940-ben újabb, ezúttal nagyobb mennyiségű ugróruha, (valamint a hozzá szükséges anyag) beszerzésére került sor:

- Budakalászi Textilművek Rt.: 1000 m zöldre festett impregnált sátorlap-esőgallér-anyag 120 cm szélességben,
- Wein és Társai Lenzövgyár: 3100 m zöldre festett impregnált sátorlap-esőgallér-anyag 80 cm szélességben,
- Modránszky László cég: 765 db ugróruha konfekcionálása,
- Wiva Sportáru Kereskedés Kft.: 765 db szőrmebélés ugróruhához,
- Ottenreiter Károly cég: 765 db ugrófejvédő szőrmebéléssel.²⁷

A legyártott ugróruhák minőségével azonban akadtak problémák. A Modránszky László cégtől átvett ugróruhák tárgyában kelt irat szerint a cégtől megrendelt 765 db-ugróruhából 193 db-ot hibásnak találtak (a zsebek 20 cm eltéréssel kerültek felvarrásra) és ezért a költségekből darabonként 1 pengő 23 fillért vontak le. A központi ruhatár HM 2/r osztálynak küldött jelentése szerint a hiba – a magasabban elhelyezett bal zsebek 20 cm-el való lejjebb helyezése – a ruhák használhatóságát nem befolyásolta, azokat a fent említett árlevonás mellett átvette.

Ottenreiter Károly cégének is gondja akadt a megrendelés teljesítésével. Mivel tájékoztatásuk szerint csak 1940. július 2-án kapták meg a zsávolanyagot, nem tudták időre legyártani a kért fejvédőt, ezért kérték annak július 15-éig

* HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeum, Hadtörténelmi Levéltár és Irattár, Hadtörténelmi Levéltár. Institute and Museum of Military History of the MoD.
ORCID: 0000-0002-3412-1770

történő meghosszabbítását. A szállítás gyorsabb lebonyolítása érdekében javasolták a fejevédő akasztó kapcsát vászon helyett bőrrel bevonni, hogy a szerelés gyorsabb legyen. Ehhez a HM 2/r osztálya – amennyiben a használhatóságot nem befolyásolja – hozzájárult.²⁸

A Hadianyaggyártás Hadbiztossága iratai szerint Macher Rezső Sportáru szaküzlete és „tenniszúrozó” műhelye²⁹ 1943-ban a m. kir. Honvédelmi Minisztérium VIII. csoportfőnökség gazdasági hivatalnak címezett számlája szerint 100 db ejtőernyős kezelábast gyártott és szállított le, 49 pengő 49 filléres darabáron, összesen 4949 pengő értékben.³⁰

Az 1939M egybeszabott ugróruha – bár a hivatalos jelentés szerint nem volt megfelelő viselet a harcok során – még 1944-ben is hasznos szolgálatot tett a gyakorlóúgrások során.³¹

EJTŐERNYŐS UGRÓCIPŐ BESZERZÉSE

Az ejtőernyős ugrócipő kialakításánál – az 1943-as Tájékoztató³² szerint – a rendszeresített 1941M fűzőcsizma szolgált (bilgeri csizma) alapként, orr- és sarokvédő vas nélkül, az ejtőernyős ugrás számára kialakított talppal.

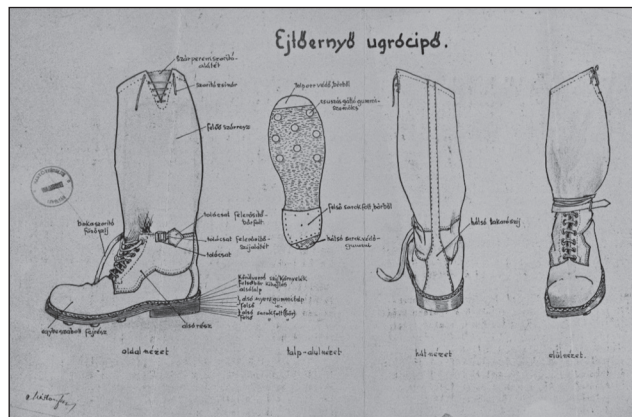
Összehasonlítás céljából érdemes megemlíteni, hogy a német ugróbakancsok bőrből készített, 12-soros bakancsok voltak, kezdetben oldalra helyezett fűzőkkel. A korai ejtőernyős („első típus”) ugróbakancs talp- és sarokrésze is vastag, bordázott gumiból készült. Nagyjából a mai túrabakancsokhoz hasonló volt a mintázata, hogy jobb tapadást biztosíthasson.³³

A későbbi gyártású német ejtőernyős bakancsok (ún. „második típus”) talpát és a gumisarkot számos faszeggel rögzítették.³⁴

A M. kir. Honvéd Központ Ruhatár 1940. július 11-én jelentette a HM 2/r osztálynak, hogy ifj. Ternóczky János cégénél 80 pár (64,89 pengős darabáron, összesen 5191,20 pengő), a Pétermann és Glaser cégénél 160 pár ugrócipőt (47,35 pengős darabáron, összesen 7576 pengő) 12842,96 pengő értékben rendelt és a 240 pár ugrócipő szállítása megtörtént.³⁵

1940-ben nagyobb darabszámú ugrócipő rendeléséről szólnak a források. A HM 2/r. osztály javaslata szerint, az ejtőernyős hitel terhére 1235³⁶ darab ejtőernyős ugrócipő mellett a következő ruházati cikkeket kellett beszerezni: 2000 db nadrágszűj, 1200 db derékszűj, 1500 db puskaszűj, 2000 db egycsatos köpenyszűj, 2000 db kettős tölténytáska, 1200 db szuronyhüvely-táska, 100 db bőrruha, 50 db térképtáska.³⁷ Ezek az ügyiratra ceruzával rávezetett megrendelendő ruházati cikkek és számok szerepelnek az

10. ábra. Ejtőernyős ugrócipő (HL I. B 31. d. 39. 436.077/2/r. oszt. ált. – 1940.)

11. ábra. Csoportkép teljes felszereléssel végrehajtandó gyakorlóúgrás előtt

„Anyagszükséglet kimutatás az új eje. hitel terhére történő megrendelésekről” táblázatban is.³⁸

Az ugrócipő pótlására szükség volt – egy korábbi kimutatás szerint – 2000 pár bakancs és 2000 pár ugrócipő beszerzésére. 2000 pár bakancs és 765 pár vastalpszeg és sarokpatkó nélküli bakancs kiutalásra került az ejtőernyős csapatok részére.³⁹

A már beszerzett bakancs és ugrócipő beszerzési ára 61 576,55 pengőbe került. Mivel a két cikk beszerzésére 156 000 pengő állt rendelkezésre, még maradt 94 423,45 pengő ilyen célú költségre. Ebből annyi ugrócipőt kellett beszerezni, amennyit csak lehetett, mert az ugrócipő pótlására kiadott 765 pár bakancs nem pótolhatta az előírt ugrócipőt. Az ugrócipő beszerzésére páronként 50 pengő volt előirányozva, így a rendelkezésre álló összegből 1888 párt tudtak volna beszerezni. Az előző beszerzés alkalmával a Turán sportcipő üzemből 64,89 pengős áron, a Pétermann és Glaser Cipőgyártól⁴⁰ 47,35 pengős áron szereztek be ugrócipőt.⁴¹

A HM 2/r. osztály utasította a központi ruhatárát, hogy kb. 1800 pár ejtőernyős ugrócipő beszerzésére tartson zártkörű versenytárgyalást.

Az Anyaggazdálkodás Gummipari Bizottság közlése szerint az ugrócipőkhöz kreppgummi rendelkezésre állt,

12. ábra. Érdekes a két ugróruha eltérő színe (Huszár János gyűjteménye)

13. ábra. Ugrásra készen. A jobb oldalt álló katona ugróruháján jól látható a csuklószorító szalag (Huszár János gyűjteménye)

14. ábra. Ejtőernyős portré – vászon fejevédő, ugróruha, ugrócipő (Huszár János gyűjteménye)

ezért a műszaki leírás szerinti minőségű ugrócipő szállítására kellett ajánlatot kérni. Egyúttal utasította az osztály a központi ruhatárat, hogy 7 db 1937M fejevédő bőrsisakot kézi bevásárlás útján szerezzen be Sirák József cégtől. A központi ruhatárat utasították a légierő parancsnokság részére szükséges 7 db fejevédő bőrsisak beszerzésére. Az irányár a korábbi beszerzésnél 29,50 pengő volt, így a hét sisak összesen 206,50 pengőbe került volna. A bőrsisakokat Sirák József cégtől kellett beszerezni és a légierő parancsnokságnak leszállítani. A csatolt jegyzőkönyv szerint a november 21-i értekezleten megállapították, hogy az ugrócipő durabel bőrből elkészíthető. A gumi bizottságtól Horváth István mérnök bejelentette, hogy az ugrócipőkhöz szükséges krepp gumi elegendő mennyiségben rendelkezésre áll, s így az ugrócipők krepp gumival megrendelhetők.⁴²

Az ejtőernyős ugrócipők minőségével nem volt minden rendben; az ejtőernyős zászlóalj részére kiadott darabok közül 110 párnak a gumitalpa helyenként levált az alsó gumitalpról.⁴³

A központi ruhatár a talp szerkezetén változtatásokat javasolt, amely szerint a felső részt a környélékhez egy sor varrás, a 3 mm vastag bőrtalpat és az alsó puha gumitalpat a második sor varrás, a felső kemény gumitalpat pedig a harmadik sor varrás erősítené fel. A talpakat a varráson kívül ragasztani is kellene. Javasolta továbbá, hogy a gumisarkot a szokásos gumi felerősítő szeggel rögzítsék.

A HM 2/r. osztály utasította az ejtőernyős zászlóaljat, hogy a javításra szoruló ugrócipőket a ruha karbantartási átalány terhére, saját hatáskörben javíttassa meg.

„Az ugrócipők talp felerősítési módjára újabb kísérletek folyamatba tételtek.”⁴⁴

A központi ruhatár ugrócipők talp-felerősítési módjára tett javaslatával a HM 2/r. osztály egyetértett. Azonban mielőtt legyártották volna az újabb cipőket, a javasolt módon elkészítendő ugrócipőtalpból kellett egy példányt kb. 2-3 cm hosszúságú cipőfelsőrészrel együtt elkészíttetni és a talp használhatóságára vonatkozó szakértői véle-

ményeket beszerezni. Az elkészített talpat, valamint a szakértői véleményeket a központi ruhatár javaslatával együtt a HM 2/r. osztályhoz kellett felterjeszteni.

A központi ruhatár a HM 2/r. osztálynak, 1940. december 9-én küldött jelentésében részletezte az ejtőernyős zászlóaljhoz kirendelt bizottság megállapításait.

A használatba vett ugrócipők közül 110 párnak a gumitalpa helyenként felvált az alsó gumitalptól, amelyre viszont technikai okok miatt csak ragasztással lett ráerősítve. Az ejtőernyősök céljának megfelelően puha gumi nem varrható, vagy pedig varrhatóan kemény, akkor viszont nem ragasztható.

A szóban forgó ugrócipők gumitalpainak ragaszthatósága nem olyan fokú volt, mint az eredetileg tervezett, szállított kiválóan be is vált krepp gumianyag, amely felhasználásától a fennálló nyersanyaghiány miatt kellett eltekinteni. A bizottság véleménye szerint azonban idő előtt akkor sem szabad lett volna a gumitalpnak leválnia, ha azokat csak ugrásra, nem pedig menetelésre használták volna fel.

Az Erdélybe való bevonulás alkalmával, több részletben, kb. 60 km-nyi utat tettek meg az ugrócipőkkel. Az ejtőernyősök harcai során előfordulhatott volna, hogy 1-2 héten át is kénytelenek harcolni, ami az ugrócipők nagy igénybevételeét jelentené.

Az ugrócipők aljrézének (talp) szerkezetére a következő javaslatot tette a bizottság: a felsőrészt a környélékhez egy sor varrás, a 3 mm vastag bőrtalpat és az alsó puha gumitalpat a második sor varrás, a felső kemény gumitalpat („Okma”-szerű kemény, nagy kopási szilárdságú, jól varrható anyag) pedig a harmadik sor varrás erősítse fel. A rugalmasságot a közbeeső puha gumitalp, a tartósságot pedig a külső kemény gumitalp biztosítaná.

Felpúposodás elkerülése céljából a talpokat a varráson kívül a ragasztás is összetartja. Az ugyancsak kemény, kopásálló gumisarkok cseréjét a szokásos gumisarkok felerősítő szegek rögzítik. A csúszásgátló szemölcsök a külső kemény talppal egy darabot képeznek, illetve együtt kerülnek kiöntésre.

15. ábra. Teljes felszerelésben, az ugrók kezét bőrkesztyű védi (Huszár János gyűjteménye)

AZ EJTŐERNYŐS UGRÓCIPŐ LEÍRÁSA

„Az ejtőernyős ugrócipő – rendeltetése érdekében – lábra szabva, mérték után készül.

Az egybeszabott fejrészt az alsó szárrésszel kétszer 2 soros tűzés erősíti össze. Az alsó szár rész és a felső szár rész összeerősítése szintén kétszer 2 soros tűzőöltéssel történik úgy, hogy a felső szárrésszel egybeszabott csukott nyelv az alsó szárrésszel és egybeszabott fejrésszel együtt kerül tűzéssel való összeerősítésre.

Az alsó szár rész két szárnyán 7-7 drb tojásdad alakú sárgarézből készült fűzőlyuk karika található. A szárnyak megerősítésére a nyelv ráhajtott és vele kétszer 1 soros tűzéssel összevarrt része szolgál.

A 8 mm széles bokaszorító fűzőszi, – amelynek a boka fölött háromszor kell körül érnie s amelyet hosszában kell vágni, – alsó vége a szárny alsó végéhez kerül varrással való felerősítésre. Másik, a toló csatban mozgó kb. 30 cm hosszú vége 15 mm széles.

A 15 mm belméretű s a lábbeli külső oldalán helyet foglaló tövis nélküli toló csatot egy 5 cm hosszú kétszeres szij alátét, illetve az ezt beborító bőrfolt erősíti a szárhoz, úgy, hogy a 2 soros tűzéssel felerősített szij alátét egyik tűzés sora a felső szár részre, másik tűzés sora az alsó szár részre kerül. A szabályos ötszög alakú tolócsat felerősítő bőrfoltot a szélei mentén alkalmazott 2 soros tűző varrás erősíti fel.

A felső szár rész összeszorítására a szár külső felső peremén található kb. 35 fok szöget bezáró 9 cm hosszú V alakú kivágás, illetve az ennek két oldala mentén húzódó 5-5 fűzőlyukba befűzött 3 mm vastag, hengeres keresztmetszetű maccó szorítószinór szolgál. A legfelső fűzőlyuk a peremtől 7-8 mm távolságra van.

A fűzőlyukakat, amelyekben fűzőlyuk karika nem lehet, kiszakadás ellen a borjúbőrből vágott 20-22 mm széles, belső szélén 1, külső szélén 2 sorral feltűzött s belül alkalmazott szárperem szorító szegélyszij biztosítja, amelynek végeihez a szár peremét belülről megerősítő, 15-17 mm széles, belső szélén 2, külső szélén 1 soros tűzéssel belülről felerősített peremsegély szij csatlakozik.

A szorítószinórnak a lábszárra gyakorolt nyomását a szárperemszorító alátét enyhíti, amelynek leélezetlen belső felülete a V alakú kivágás alakjának felel meg. Felerősítése a kivágás hátsó része és alsó lekerekített csúcsa mentén alkalmazott 2 soros varrással belülről történik. Széle kb. 1.5 cm szélességben leélezett s felső széle csipkézett.

A fejrész-, az alsószár rész- és felsőszár rész hátsó géppel való összetűzését kívülről a hátsó takarószi borítja, amelyet kétszer 2 soros, géppel való tűzés erősít fel. A hátsó takarószi a szárperemtől az alsó szár rész kezdetéig 2 cm széles. Innen kezdve menedékesen szélesedik, úgy hogy a fejrész felső szélénél 5 cm-nyi, a talpnál pedig – ívelten haladva – 7 cm-nyi szélességet ér el.

16. ábra. Ejtőernyősök, 1937M borsisakok és mentőernyők (Huszár János gyűjteménye)

A cipő felhúzását a borjúbőrből vágott csúsztatószi könnyíti meg, amelynek alakja és mérete a hátsó takarószi alakjával és méretével azonos.

A csúsztatószi felerősítése a hátsó takarószi felerősítésével egyidejűleg, közösen történik.

A borjúbőrből készült bélés csak a fejrészt és az alsó szár részét béleli. Beerősítése a hátsó takarószi, illetve csúsztatószi összetűzésével a felső és alsó szár rész egymáshoz való tűzésével és a csukott nyelvnek az alsó szár részhez, illetve fejrészhez való tűzésével egyidejűleg, közösen történik.

A kéregbetét a külső oldalon a lágyék kezdetéig, a belső oldalon pedig a lágyék végéig terjed s olyan magas, hogy a bokacsont alatt kb. 1.5 cm-re húzódik el. A belső oldalon a lágyék elejétől kezdve menedékesen alacsonyodik, míg a külső oldalon egész hosszában egyforma magas.

Úgy a kéregbetét, mint az orrmerevítés a felsőbőr és a bélés között nyer elhelyezést.

A felsőrész összes tűzései 8-as számú barna lencérna felsőszállal és 8-as lenfonal alsószállal történik.

Az alsórész szerkezete 2 soros külső rámánvarrású /:Goiserer:/.

A felsőrészt a kéregbetéttel, az orrmerevítéssel és környelékkel együtt a foglaló talpbélés kivágott pereméhez kézzel sodrott 6 szála szurkos lenfonal erősíti fel. Az öltések 6-7 mm hosszúak. A felsőrész széle a környelék szélességének megfelelően, annak széléig kihajlik s gumicementtel kerül vele való összeragasztásra.

A talp alatt keletkezett hézagot kátránnyal itatott nemezsből készült közös lábizom, - illetve lágyékbetét tölti ki. Bera-gasztása 60 %-os gumitejjel történik, amelynek a foglaló talpbélésen előforduló összes lyukakat /:szeghely, stb.:/ és hézagokat ki kell töltenie.

Az alsó nyersgumi talpat a bőrtalp felborzolt hússoldalára gumicementtel való felragasztás, vagy mindkettőt a környelékhez ill. a kihajlított felsőbőrhöz való felvarrás erősíti fel. A fonál kézzel sodrott, 6 szálas és szurkozott.

A többi nyersgumi talpréteg, valamint a 8 drb. csúszás-gátló nyersgumi szemölcs felragasztása a legjobb minőségű gumicementtel történik.

A talp orrvédő bőrdarabot, amely a felső nyersgumi talp-pal egyenlő vastag, a környelékhez való hozzávarrással és gumicement ragasztással kell az orrhegyre felerősíteni olyképpen, hogy a bőrdarab sarok felé eső része a felső nyersgumi talpat is lefogja, vele azonban egy színben legyen. Tehát összeillesztés előtt úgy a felső nyersgumi talp vele érintkező szélét, mint a bőrdarab szélét le kell élezni. A talp orrvédő bőrdarabot a sarok felé eső szélén még 1 sor fa-szegezés is biztosítja, amelynek a bőrtalpon át kell haladnia.

A sarok, /:sarokfoltok és sarokvédő hátsógumi:/ felerősítése ónozott vasszegekkel történik, amely vasszegeknek a foglaló talpbélésbe be kell hatolnia.

Miután az ejtőernyős ugrócipő méret után, lábra szabva készül, sem súlyban, sem kaptafákra, sem szabásmintákra vonatkozó adatok nem írhatók elő.¹⁴⁵

17. ábra. Nem ismert, hogy csak beállított felvétel, vagy sor került nem rendszeresített lábbelivel végrehajtott ugrás(ok)ra is (Huszár János gyűjteménye)

1941. január 8-án a M. Kir. Honv. Központi Ruhatárban megtartott nyilvános versenytárgyalás alkalmával rendelt meg a HM 2/r osztály a műszaki előírásoknak és a központi ruhatárban lévő hiteles mintának megfelelő kivitelű ejtőernyős ugrócipőt. Mivel az ejtőernyős hitelből csak 94 423,45 pengő állt rendelkezésre, ezért a tervezett 1800 helyett 1400 pár ugrócipő beszerzését tervezte az osztály.⁴⁶

A Szabó és Sirák cégnek 800 pár ugrócipőt, míg a Wiva Kft.-nek és a Kámesznek 300-300 párat kellett legyártania, ha elfogadja a HM 2/r osztály által felajánlott darabonkénti beszerzési árat (67,78 pengő). A Wiva Kft. és a Sirák cég elfogadta az ajánlatot, míg a Kámesz nem, ezért a beszerzendő cipők aránya a következőképp alakult: Szabó és Sirák cég – 950 pár, Wiva Kft. – 450 pár. Végül a HM 2/r osztály a rendelést úgy változtatta meg, hogy a Szabó és Sirák céget 550 pár, a Wiva Sportkereskedelmi Kft.-t 210 pár, és a Turán Sportcipőüzemet 760 pár ejtőernyős ugrócipő szállításával bízta meg.⁴⁷

Érdekes adalékokkal szolgál egy, az ejtőernyősök módosító javaslatát tartalmazó irat. 1941. április 26-án, vagyis két héttel a délvidéki bevetés után, az ejtőernyős századparancsnokság Pápán bizottsági tárgyalást tartott az „ugrócsizma” új kivitelezése tárgyában.⁴⁸

A bizottság megállapítása szerint: „[...] az ejtőernyős ugrócsizma legalkalmasabb kiviteli módja az alábbi:

Felsőrész: marad a régi térdigérő hosszú szár, fűzés marad a régi.

Az alsórész összeállítása: egy kb. 5 mm. Vastagságú gummilemez és 1 kb.

6-7 mm. Vastagságú talpbőr a betéttalpbélésre rávarrással felerősítve.

Szemölcsők felerősítése az eddigi tapasztalatok szerint nem szükséges mert nem is vált be. (Kiemelés a szerzőtől. R. Zs.)

Bizottság javasolja 10 pár ugrócsizmának sürgős elkészítését és csapatkipróbálásra való kiadását. A végleges döntést a tömeggyártásra a kipróbálás után fogja a bizottság javasolni. [...]

A HM 2/r osztály a központi ruhatár (és az ejtőernyős zászlóalj) az ugrócipő elkészítésére tett javaslatát figyelembe vette. Ennek megfelelően Sirák József és a Turán Sportcipőüzem kft. cégeknek a már kiadott megrendelés keretében 5 pár ugrócipőt az ejtőernyős zászlóalj kérelmének

18. ábra. Bekötött ugráshoz felkészülve, bal kézben a kioldókötél (Huszár János gyűjteménye)

megfelelő kivitelben kellett elkészítenie és azokat a központi ruhatárnak saját hatáskörben kiutalnia a zászlóalj részére, kipróbálásra. Az ugrócipőket a használat során meg kellett vizsgálni, a használhatóságukról az ejtőernyős zászlóalj parancsnokságának véleményt kellett fogalmaznia a központi ruhatár számára. A vélemény alapján a HM 2/r osztály várta a ruhatár a további gyártásra vonatkozó javaslatát.⁴⁹

Mivel a lábbelik használata folyamatos volt, az ebből eredő amortizáció miatt szükség volt újabbak beszerzésére. 1943-ból is rendelkezünk információval ugrócipő rendelésről. A központi ruhatár, IV. lábbeli átvételi osztály vizsgálati és átvételi bizonyítványa szerint Szabó Mihály és Sirák József szállítóktól⁵⁰ 483 pár ejtőernyős ugrócipőt vett át a ruhatár. A lábbelik egységára 90 pengő 70 fillér volt, az összköltség 43 808 pengő 10 fillért tett ki. A legyártott termékek minőségi megvizsgálására a cég telepén 1943. augusztus 16-án került sor.

A gyártás vagy a leszállítás körül nem mehetett minden rendben, ugyanis a beszállítás határideje 1942. december 31. volt, a beszállítás kelte viszont 1943. augusztus 16-a! A megjegyzés rovatban szereplő bejegyzés szerint a szállítási határidőt 228 nappal lépte túl a cég.⁵¹

Az 1939M egybeszabott ugróruha – egy 1941-ből származó forrás szerint – nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Az overall nem felelt meg a földi harcok követelményének, terjedelmes volta akadályozta a gépben való mozgást, és nagy tömege miatt a szállítógép hasznos terhelését csökkenteni kellett.

A M. Kir. Honvéd Légierők parancsnoka német mintájú, sátorváson anyagból készült ugróruha rendszeresítését javasolta. A téli ugróöltözet rendszeresített szőrmebélelése helyett könnyebb, de meleg műrostból készült többrétegű,

a test szellőzését engedő bélés legyártását szorgalmazta. A javasolt ejtőernyős ugróruházat egy mintapéldányát a Wiwa céggel⁵² elkészítették, és azt kiadták csapatpróbára. A csapatpróba alapján a javasolt ejtőernyős ugróruha igen jól megfelelt.⁵³

A fennmaradt levéltári iratok és fényképek alapján megállapítható, hogy a magyar gyártású ugróruha, ugró-fejvédő és ugrócípő hazai nyersanyagból készült el, magyar cégek gyártották le a kívánt mennyiséget.

A magyar királyi honvéd ejtőernyősök nem voltak ellátva a német ejtőernyős vadászokéhoz hasonló, terepszínű overallal sem a kialakulás éve (1938–1940), sem az 1944–45. évi harcok során. Az ismert fotókon szereplő terepszínű ruhák jelen ismereteink szerint a rendszeresített 1938M sátorlap egyéni átalakításából jöttek létre.

Az új csapatnem felszerelése 1941-re még nem volt kiforrott, azonban német ejtőernyős ruházat lemásolása nélkül is sikerült elérni, hogy az ejtőernyősök elegendő ugróruhát kapjanak (erre egyébként sem volt lehetőség).

Az ugrócípő kezdetben – a kivitelezési, tervezési hiányosságok miatt hosszabb távú menetelésekre – ahogy ez az erdélyi bevonulás során kiderült – nem volt alkalmas. Ezt a problémát is sikerült kiküszöbölni, amelyet az 1943-ból származó, legyártott ugrócípők számát tartalmazó irat támaszthatja alá.

19. ábra. Felsorakozott ejtőernyősök, kezükben 1935M rohamsisakkal (Huszár János gyűjteménye)

A magyar gyártású ejtőernyős ugróruha és fejvédő is alkalmas volt arra, hogy az ugrások során viselőjét megvédje a környezeti és fizikai hatásoktól. Bár az 1941-ben kelt, a délvideki bevetés tapasztalatait összegző jelentés szerint az ugróruha céljának nem felelt meg, mivel nagy darabszámban került legyártásra, az ejtőernyősök továbbra is ezekben hajtották végre gyakorlóugrásukat.

JEGYZETEK

- 27 A HM 2/r. osztály 1941. május 20-án nyilvános versenytárgyalást hirdetett ki; 1235 darab ugróruhát, (a hozzá való fejvédővel), 110 pengős árral számolva, összesen 143 800 pengő értékben kellett az „Eje” hitel, valamint az 1941. évi fenntartási hitel terhére rendelni. Az ugróruhán kívül az „Eje” hitel terhére még 200 db sátorlap-esőgallért is be kellett szerezni, 8000 pengő értékben. HL I. B 31. d. 39. 442.946/2/r. oszt. ált. – 1941.
- 28 HL I. B 31. d. 39. 442.946/2/r. oszt. ált. – 1941.
- 29 A cég hivatalos iratán található fejléc szerint a m. kir. Honvédelmi Minisztérium, MOVE Országos Elnökség, Levente egyesületek, sport szövetségek hivatalos szállítója, címe: Budapest, IV., Városház utca 8.
- 30 HL VI. 53. 3399. – 1944. Az iratkele: Budapest, 1943. november 9.
- 31 1944 nyarán a Luftwaffe (német légierő) ejtőernyős iskolájának (a német légierő III. számú ejtőernyős iskolája) oktatói a pápai ejtőernyős bázison maradt, az 1. ejtőernyős csoport nem mozgósított alosztályait a német RZ-20 mintájú csapaternyő használatára képezték ki. A tanfolyamról fennmaradt fénykép alapján levont, a „Légi huszárok” című könyv 87. oldal 254. számú lábjegyzetében leírt megállapítás a most felhasznált forrás alapján javításra szorul. Könyvemben német mintájú kezelésként vezettem meg a magyar ejtőernyősök által viselt ugróruhákat. A HL I. B 31. d. 39. 479.716/2/r. oszt. ált. – 1939. iratban (a HL I. B 31. d. 39. 445.440/2/r. oszt. ált. – 1940. számú irathoz szerelve) szereplő ábrát összevetve a fényképpel megállapítható, hogy a magyar ejtőernyősök az 1939M egybeszabott ugróruhát viselik. Ezt támasztja alá a cipzár, a ruhán nehezen kivehető (az ábrán is megtalálható), jobb mellső és a két ferde cipzáras zseb, valamint a gombbal szűkíthető kéz- és lábrész.
- 32 Tájékoztató a m. kir. Honvédség részére rendszeresített több lábbeliekről. Attila-nyomda részvénytársaság Budapest, 1943. 6. o.
- 33 Hauptmann Piel: Ganze Männer. Verlagshaus Bonn & Co. Leipzig/München/Berlin. 18. o.
- 34 Legalábbis a külföldi szakirodalomban megjelent fénykép egy ilyen bakancsot ábrázol. Robert Kurtz: German paratroops. Uniforms, insignia & equipment of the Fallschirmjäger in World War II. Schiffer Military History, Atglen, 2000, 137-140. o.
- 35 A Pétermann és Glaser cégnek árán változtatnia kellett, ugyanis az eredetileg kikalkulált kreppe gumit nem tudták beszerezni, emiatt kénytelenek voltak a Magyar Ruggyantaárugyár Rt. 8,22 pengős áron szállított gumitalpát alkalmazni, miáltal a lábbeli egységára 52,16 pengőre nőtt. A megrendelt 240 párhoz még hozzászámítottak 2 pár munkacipőt is, ugyancsak 64,89 pengős darabon. HL I. B 31. d. 39. 480.835/2/r. oszt. ált. – 1941.

- 36 Az ejtőernyős ugrócípő mellé ceruzával a következőt írták: „Gumira kaptunk az A. G. B-től”. HL I. B 31. d. 39. 526.191/2/r. oszt. ált. – 1940. A. G. B. = Anyaggazdálkodás Gummiipari Bizottság. HL I. B 31. d. 39. 526.191/2/r. oszt. ált. – 1940.
- 37 HL I. B 31. d. 39. 526.191/2/r. oszt. ált. – 1940.
- 38 A pro domora írt cikkek között szerepelt 100 db bőruha is. HL I. B 31. d. 39. 526.191/2/r. oszt. ált. – 1940. Az ejtőernyős hitelből – egy másik táblázat szerint – 2000 db ugrócípő, 100 db rövid bőrkabát (35M), 100 db rövid bőrkabátba való szőrmebélés (35M), 100 db bőrpantalló, 2000 db nadrágszj, 500 db derékszj, 2000 db puszkaszj, 1500 db szuronytáska, 2000 db pisztolytok, 2000 db kettős tölténytáska és 50 db közepes térképtáska megrendelését tervezték. Ezeket kívül a másik táblázatban még szerepel egy 50 db-os, közepes térképtáska tétel is. HL I. B 31. d. 39. 526.191/2/r. oszt. ált. – 1940.
- 39 HL I. B 31. d. 39. 526.191/2/r. oszt. ált. – 1940. A 765 pár szögelés és patkósarok nélküli bakancs, valamint ezeken kívül további 2000 pár bakancs (2765 pár) beszerzését egy másik forrás is alátámasztja. Az ejtőernyős század az említett bakancsokon kívül még 121 db 5/10-es ért. magyar és 66 db használhatónak osztályozott lengyel overallt kapott. Az overalloknak az ugróruházatot kellett ideiglenesen pótolnia és az ugróruhák kiszállítása után vissza kellett azokat szállíttatni a központi ruhatárnak (IX., Daróczy út 5. sz.) HL I. B 31. d. 39. 471.081/2/r. oszt. ált. – 1940.
- 40 Pontosabban: Pétermann és Glaser Cipőgyár Rt.: 1930-ban alapították, Bonyhád. Nagy Magyar Compass 1939 – 1940/II. rész, 116. old.
- 41 HL I. B 31. d. 39. 526.191/2/r. oszt. ált. – 1940.
- 42 A jegyzőkönyvre ceruzával rávezetve. HL I. B 31. d. 39. 526.191/2/r. oszt. ált. – 1940.
- 43 HL I. B 31. d. 39. 528.435/2/r. oszt. ált. – 1940.
- 44 HL I. B 31. d. 39. 528.435/2/r. oszt. ált. – 1940.
- 45 HL I. B 31. d. 39. 436.077/2/r. oszt. ált. – 1940.
- 46 HL I. B 31. d. 39. 404.717/2/r. oszt. ált. – 1941.
- 47 A forrás szerint a többletköltséget az egyéb tételeken történő megtakarítás fedezi. HL HM 404.717/2/r. oszt. eln. – 1941.
- 48 HL I. B 31. d. 39. 453.373/2/r. oszt. ált. – 1941.
- 49 HL I. B 31. d. 39. 453.373/2/r. oszt. ált. – 1941.
- 50 Szabó és Sirák Mechanikai Cipőüzeme, Budapest, XIV., Cserei utca 8.
- 51 HL VI. 53. 4220 – 1943.
- 52 Teljes nevén „Wiva” Sportáru Kereskedelmi Kft., ahogy a HL I. B 31. d. 39. 443.625/2/r. oszt. ált. – 1940. jelzetű iratban említették.
- 53 HL I. B 31. d. 39. 43.310/2/r. oszt. eln. – 1941.

(Fotók a szerző gyűjteményéből.)